

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ADMINISTRATIVE AND LEGAL BASIC SECURITY ACTIVITIES

Міщук І.В., к.ю.н.,

доцент кафедри конституційного права та галузевих дисциплін

Навчально-науковий інститут права

Національного університету водного господарства та природокористування

Зазначимо, що охоронна діяльність – це далеко не сучасне явище. Вона існувала й в минулому. Це й не дивно, адже людина від народження має певні речі, які потребують охорони. Від народження нам потрібно охороняти власне життя, а надалі ми маємо охороняти й наше майно, яке ми змогли набути протягом свого життєвого шляху.

У ході нашого дослідження ми визначили для себе такий алгоритм роботи: спочатку, щоб повноцінно розкрити тему нашого дослідження, ми зупинилися на аналізі поняття охоронної діяльності, а також додатково дослідили суб'єктів та об'єктів охоронної діяльності. Об'єктом охоронної діяльності вважається фізична особа, її майно; щодо суб'єкта – це суб'єкт, що здійснює охорону діяльність, але важливо, що б цей суб'єкт був зареєстрований на території України, а також обов'язково мав ліцензію на здійснення охоронної діяльності.

У ході дослідження на основі аналізу українського законодавства ми встановили, які саме бувають види охоронних послуг. Як вже зазначалося вище, це може бути охорона фізичної особи, її майна, а також охоронятися може і юридична особа.

Було з'ясовано, що до суб'єктів охоронної діяльності в Україні відносяться: поліція охорони, приватні охоронні структури, а також Державна служба охорони при Міністерстві внутрішніх справ України. Також деякі науковці відносять до суб'єктів охоронної діяльності публічних юридичних осіб, їхні структурні підрозділи, відомчу воєнізовану охорону, відомчу охорону, спеціалізоване охоронне підприємство, спеціальні відомчі підрозділи охорони, служби морської безпеки тощо, правоохоронні органи, військові частини й підрозділи Збройних Сил України, органи охорони державного кордону, Національну гвардію України.

Детальніше ми зупинилися саме на охоронній діяльності поліції охорони, приватних охоронних структурі, а також Державної служби охорони при Міністерстві внутрішніх справ України.

У роботі було використано такі методи дослідження, як аналіз, теоретичне пізнання, узагальнення.

Ключові слова: охоронна діяльність, адміністративно-правові засади, правове регулювання, поліція охорони, державна служба охорони при МВС України, приватні охоронні структури.

Notice that, security activities it is not a modern phenomenon. It appeared in past and still exist, and it is not wondering. When we born we have our live, which must be protected, also later throughout our lives we get other things such as: flat/house, car or other property, which also must be protected.

During the research, we defined such an algorithm for work to begin with, to fully reveal the topic of our research, we focused on the analysis of the concept of security activities, as well as further explored the subjects and objects of security activities. So we identified that the object of security activities is a natural person, his property, as for the subject, it is the entity that carries out security activities, but it is important that this entity was registered in Ukraine, and must have license to carry out security activities.

In the course of the research, based on the analysis of Ukrainian legislation, we established what exactly are the types of security services. As mentioned above, this can be the protection of an individual, his property, as well as a legal entity can be protected as well.

We found out that the subjects of security activity in Ukraine include: security police, private security structures, as well as the State Security Service under the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. Also, some scientists refer to the subjects of security activities of public legal entities, their structural units, departmental paramilitary security, departmental security, specialized security company, special departmental security units, maritime security services, etc., law enforcement agencies, military units and units of the Armed Forces of Ukraine, state border guards, the National Guard of Ukraine.

In our work, we focused more on the security activities of the security police, private security structures and the State Security Service under the Ministry of Internal Affairs of Ukraine.

In the work were used the following research methods as analysis, theoretical knowledge, generalization.

Key words: security activity, administrative and legal bases, legal regulation, security police, state security service at the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, private security structures.

Постановка проблеми. Охорона життя фізичних осіб, їхнього майна – одна з пріоритетних цілей держави. Це все вимагає чіткої роботи органів охорони й лаконічного вибудованого правового регулювання цієї сфери діяльності. Тому дослідження поставленої теми актуальне, зокрема, як саме здійснюється охоронна діяльність, хто є суб'єктами, а хто є об'єктами охорони, на яких правових засадах вона ґрунтується.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У роботі ми використали праці таких науковців: О.М. Єщука, М.В. Завального, О.П. Угровецького, А.Г. Сачаво, а також ми зверталися до законодавчих актів, а саме Закону України «Про охоронну діяльність».

Постановка завдання. Дослідити теоретичні засади адміністративно-правової основи охоронної діяльності.

Результати дослідження. У Законі України № 4616-VI від 22 березня 2012 року «Про охоронну діяльність» наводиться таке визначення: охоронна діяльність – надання послуг з охорони власності й громадян; об'єкт охорони – фізична особа та/або майно; суб'єкт охоронної діяльності – суб'єкт господарювання будь-якої форми

власності, створений і зареєстрований на території України, що здійснює охоронну діяльність на підставі отриманої у встановленому порядку ліцензії [1, ст. 1].

М.В. Сийпюкі у своїй праці зазначає, що охорону можна розглядати в декількох аспектах:

- як систему правових норм, які здійснюють охорону певних суспільних відносин;
- як діяльність фізичних або юридичних осіб зі створення належних умов реалізації своїх прав і законних інтересів [2, с. 62].

С.А. Шаронов на підставі дослідження історичних правових джерел під охороною розуміє дії держави й осіб, яким державою надаються відповідні повноваження, закріплені в актах права й спрямовані на забезпечення стану захищеності об'єктів, що охороняються від противоправних посягань, які здійснюються з використанням спеціальних засобів і без них [3, с. 139].

Отож, виходячи з наведених вище визначень, можемо підсумувати, що охоронна діяльність – діяльність, яка здійснюється задля захисту фізичних чи юридичних осіб, їхнього майна, державними й недержавними установами,

які отримали ліцензію на здійснення охоронної діяльності й зареєстровані в Україні.

Предмет охоронної діяльності поділяється на ліцензування охоронної діяльності й контроль за дотриманням суб'єктами охоронної діяльності ліцензійних умов; накладення на охоронні структури адміністративних санкцій; організацію навчання працівників охоронних структур усіх форм власності; контроль за застосуванням фізичної сили, спеціальних засобів; участь у проведенні розслідувань про законність застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї [4, с. 7].

Види охоронних послуг:

- 1) охорона майна громадян;
- 2) охорона майна юридичних осіб;
- 3) охорона фізичних осіб [1 ст. 5].

Забезпечення охоронної діяльності:

1) використання пунктів централізованого спостереження, технічних засобів охорони, транспорту реагування, службових собак;

2) контроль за станом майнової безпеки об'єкта охорони;

3) запобігання загрозам особистій безпеці фізичної особи, яка охороняється;

4) реагування в межах наданих законом повноважень на протиправні дії, пов'язані з посяганням на об'єкт охорони [1 ст. 6].

Органи виконавчої влади у сфері адміністративно-правового регулювання охоронної діяльності – це органи публічного управління, які мають певну визначену законодавством компетенцію та структуру, територіальний масштаб діяльності, утворюються в порядку, встановленому законом, і реалізують свої повноваження у сфері регулювання охоронної діяльності [4, с. 9].

Найчастіше серед суб'єктів охоронної діяльності виділяють поліцію охорони й приватні охоронні структури. Це пов'язано з тим, що ці суб'єкти є безпосередніми учасниками ринку охоронних послуг.

Водночас низка суб'єктів охоронної діяльності забезпечує охорону окремих об'єктів через законодавче закріплення відповідних функцій, хоча й не є учасником ринку охоронних послуг. Це, зокрема, публічні юридичні особи, їхні структурні підрозділи, відомча воєнізована охорона, відомча охорона, спеціалізоване охоронне підприємство, спеціальні відомчі підрозділи охорони, служби морської безпеки тощо й правоохоронні органи, військові частини й підрозділи Збройних Сил України, органи охорони державного кордону, Національна гвардія України [6, с. 134].

Поліції охорони притаманні такі повноваження: здійснювати охорону об'єктів права державної власності у випадках і порядку, визначених законом та іншими нормативно-правовими актами, а також брати участь у виконанні державної охорони, реалізація на договірних засадах охорони фізичних осіб та об'єктів права приватної та комунальної власності [6, с. 134].

О.П. Угровецький у своїй праці зазначив, що охорона, а також пов'язана з нею діяльність відіграють дуже значну роль у житті й розвитку суспільства та його нормального функціонування щодо забезпечення правопорядку. Послуги з охорони власності й забезпечення особистої безпеки громадян – це вид адміністративно-правових відносин, який за своїм суб'єктивним складом і змістом є зобов'язальними правовідносинами й здійснюється на підставі законодавчих та інших нормативно-правових актів.

Особливості адміністративних правовідносин полягають насамперед у тому, що в них завжди беруть участь органи виконавчої влади або їх представники, у сфері досліджуваної теми – працівники Державної служби охорони при Міністерстві внутрішніх справ (далі – МВС) України, яких наділено владними повноваженнями по здійсненню виконавчо-розпорядчих функцій. Крім цього, адміністративні правовідносини можуть виникнути з іні-

ціативи будь-якої зі сторін, згоди іншої сторони не вимагається. Конфлікти, спори, які виникають між сторонами таких правовідносин, розв'язуються, як правило, в адміністративному й судовому порядку. Відповідальність за неналежне виконання сторонами обов'язків настає перед державою. Для регулювання адміністративно-правових відносин властиві відношення субординації або владні приписи, які походять від уповноваженого суб'єкта управління. Ці приписи мають односторонній характер, в них висловлюється воля суб'єкта управління, тому адміністративні правовідносини ще називають відносинами влади й підпорядкування. Саме такими владними суб'єктами є працівники Державної служби охорони при МВС України в правовідносинах, які виникають із приводу охорони всіх форм власності й забезпечення особистої безпеки громадян [5, с. 8].

Практичне здійснення охоронної діяльності Державною службою охорони (далі – ДСО) має конкретний зміст, оскільки виявляється та існує у визначених формах, які своєю чергою показують, яким чином представники міліції охорони виконують обов'язки, що покладені на них, як вони реалізують свою компетенцію. Виділено такі форми адміністративної діяльності ДСО при МВС України: організаційні заходи; вчинення організаційно-технічних і матеріальних дій; видання індивідуальних актів.

Основними методами адміністративної діяльності Державної служби охорони стосовно надання охоронних послуг є примус і переконання [6, с. 11].

Запобігання правопорушенням приватними охоронними організаціями розглядається крізь призму залежності суб'єктів вказаної діяльності від договірних зобов'язань, що виникають у результаті цивільного договору. На думку А.Г. Сачаво, приватні охоронні організації, що з'явилися в нашій країні, дозволили частково компенсувати недоліки державної правоохоронної системи щодо захисту життя, здоров'я та власності громадян, а також запобігання правопорушенням, хоча сам захист суспільного порядку не став оптимальним. Спостерігається повна залежність сучасних приватних охоронних підприємств від так званого «хазяїна, що платить», іншими словами – юридичної або фізичної особи, яка користується платними послугами такого роду організацій. Але не можна розглядати правоохоронну діяльність як залежну тільки від бажань окремих суб'єктів, як діяльність безправну, що керується тільки волею окремого власника [7, с. 11].

Розвиваючи приватну, іншими словами недержавну, охоронну діяльність, держава тим самим частково делегує свою правоохоронну функцію, а також розвиває ініціативу населення. Приватна охоронна діяльність нині єдиний різновид правоохоронної діяльності, що реально працює. Отже, населення в особі приватних підприємств може надати й надає відчутну допомогу в запобіганні правопорушенням. Держава повинна відстежувати можливості, за яких спиратиметься на населення в правоохоронній сфері, заохочувати й розвивати їх [7, с. 12].

Створення недержавних охоронних організацій іде шляхом офіційної політики МВС України, яке вважає, що реалії сьогодення змушують вести пошуки нових форм і методів роботи, побудови організаційної структури системи управління з метою вжиття додаткових заходів, спрямованих на ефективне забезпечення правопорядку, захисту конституційних прав громадян та активізації боротьби зі злочинністю [7, с. 12].

У чинних нормативних документах приватна охоронна діяльність визначена як надання на договірних засадах послуг фізичним та юридичним особам щодо здійснення заходів охорони нерухомих об'єктів та іншого майна, в тому числі вантажів, що перевозяться, а також забезпечення особистої безпеки громадян підприємствами, що мають спеціальну ліцензію (дозвіл) органів внутрішніх справ України [7, с. 13].

У сучасних умовах автор виділяє такі форми взаємодії підприємств, які здійснюють приватну охоронну діяльність, з органами внутрішніх справ: спільна діяльність (проведення заходів) правоохоронної спрямованості; надання взаємодопомоги й підтримки один одному; обмін інформацією з питань попередження та припинення різних правопорушень; спільна розробка й планування заходів щодо вдосконалення охорони власності, а також запобігання правопорушенням [7, с. 14].

У процесі взаємодії органів внутрішніх справ і підприємств, які здійснюють приватну охоронну діяльність, спостерігається злиття характеру й змісту їхніх дій щодо охорони правопорядку в країні. Тому відсутність конкретних поставлених завдань, невідготовленість до процедури взаємодії, відсутність довіри, а також відсутність нормативної бази виключають можливість установа реального співробітництва або роблять його значною мірою неефективним [7, с. 14].

Висновки. Отже, в нашій роботі ми досліджували адміністративно-правові засади охоронної діяльності. Охоронна діяльність здійснюється на засадах законності, адже в законодавстві України є закон «Про охоронну діяльність», який чітко регламентує особливості її здійснення, та договору, адже укладається договір, що має на меті регулювати відносини щодо охоронної діяльності.

Аналізуючи поняття охоронної діяльності, ми вказали суб'єктів та об'єктів охоронної діяльності. Об'єктами є фізичні, юридичні особи та їх майно, щодо суб'єктів – то це поліція охорони, ДСО при МВС України й струк-

тури приватної охоронної діяльності, також можна віднести до суб'єктів охоронної діяльності відомчу воєнізовану охорону, відомчу охорону, спеціалізоване охоронне підприємство, спеціальні відомчі підрозділи охорони, служби морської безпеки тощо, правоохоронні органи, військові частини й підрозділи Збройних Сил України, органи охорони державного кордону, Національну гвардію України.

Ми визначили види охоронних послуг та як саме здійснюється охоронна діяльність і можемо зазначити, що вид охоронних послуг залежить від того, над чим ця охоронна діяльність буде проводитися, тобто розрізняють такі види: охорона фізичної особи, охорона юридичної особи, охорона майна.

Варто зазначити, що до суб'єктів охоронної діяльності насамперед належать такі установи, як поліція охорони, ДСО при МВС України й структури приватної охоронної діяльності. Коротко проаналізувавши кожну з вищезазначених організацій, можемо зауважити, щодо форм адміністративної діяльності ДСО при МВС України можна віднести організаційні заходи, вчинення організаційно-технічних і матеріальних дій і видання індивідуальних актів. Поліція охорони проводить охорону об'єктів права державної власності у випадках і порядку, визначених законом та іншими нормативно-правовими актами, а також здійснює охорону фізичних осіб та об'єктів права приватної та комунальної власності на договірних засадах; щодо приватних охоронних установ, то вони здійснюють охоронну діяльність лише на договірних засадах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про охоронну діяльність : Закон України від 03 липня 2020 р. № 4616-VI / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4616-17#Text> (дата звернення: 08.07.2020).
2. Сийплові М.В. Охоронна діяльність в Україні (поняття, ознаки, кримінально-правовий захист). *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2019. № 2 (21). С. 61–67.
3. Шаронов С.А. Правовая сущность категории «охрана» как основание возникновения охранной деятельности: историко-сравнительный аспект. *Вестник Саратовской государственной юридической академии*. 2013. № 6 (95). С. 134–139.
4. Єщук О.М. Адміністративно-правове регулювання охоронної діяльності в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук :12.00.07. Запоріжжя, 2011. 16 с.
5. Завальний М.В. Правовий статус державних та недержавних суб'єктів охоронної діяльності в Україні. *Форум права*. 2016. № 4. С. 133–139.
6. Угровецький О.П. Організаційно-правові засади охоронної діяльності державної служби охорони при МВС України : : автореф. дис. ... канд. юрид. наук :12.00.07. Харків, 2004. 20 с.
7. Сачаво А.Г. Адміністративно-правові основи діяльності приватних охоронних структур та їх взаємодія з ОВС України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук :12.00.07. Київ, 2004. 18 с.